

Výstava: Českokrumlovsko ve třetím odboji

Pořadatel: Regionální muzeum v Českém Krumlově

Datum a místo konání: 9. říjen – 23. listopad 2014,
Regionální muzeum v Českém Krumlově

Dne 9. října 2014 byla v Regionálním muzeu v Českém Krumlově slavnostně zahájena výstava *Českokrumlovsko ve třetím odboji*, která se věnuje odbojovým skupinám působícím v padesátých letech 20. století na Českokrumlovsku – skupině Josefa Zenáhlíka z Vyššího Brodu, Josefa Krnínského z Holkova u Velešína a zpravodajské síti vytvořené kurýrem československé sekce při francouzské zpravodajské službě SDECE (Service de Documentation Extérieure et de Contre-Espionnage, Služba zahraniční dokumentace a kontrašpionáže) Janem Králem z Práčkova u Českého Krumlova. Společným jmenovatelem těchto tří hlavních protagonistů i jejich spolupracovníků je kromě touhy po obnovení demokracie a svobody a působení na Českokrumlovsku spolupráce s československou sekcí při francouzské zpravodajské službě SDECE v Baden-Badenu, dvě vysíláčky i způsob odhalení za pomoci tajného zahraničního spolupracovníka StB krycím jménem „Ferdinand“, napojeného na francouzskou rozvědku v Baden-Badenu.

MUDr. Josef Zenáhlík, lékař z Vyššího Brodu, uvažoval po únoru 1948 o odchodu do exilu. V listopadu 1951 pomohl odejít na Západ rožmberskému faráři Buňatovi za pomoci pašeráka Bertý Riepla, který docházel z Rakouska k Hubertu Lorencovi na nedaleký statek Mýto. Na jaře 1952 obdržel Zenáhlík prostřednictvím Riepla od Buňaty dopis, v němž byl požádán o spolupráci s francouzskou rozvědkou, jež *pracuje pro osvobození Československa*. Zenáhlík na spolupráci přistoupil a vytvořil podle instrukcí ze svých známých sítí spolupracovníků – Hubert Lorenc, Josef Schwarz, Václav Tesař, Jiří Zenáhlík a jiní. Řadu informací vojenského, hospodářského i politického charakteru posílal na Západ prostřednictvím Riepla a od konce roku 1952 také vysíláčkou. Tu obdržel již koncem jara 1952 a měl k její obsluze najít vhodnou osobu. Našel ji ve Václavu Tesařovi, který se ale ukázal jeho nevhodný při zaučování v obsluze vysíláčky v září 1952, a tak ji převzal Zenáhlík.

Jan Král z Práčkova odešel na Západ na jaře 1951. Zpravodajské úkoly vykonával jako kurýr pro československou sekci při francouzské zpravodajské službě SDECE pod krycím jménem Karel Košut od léta 1951. Spočívaly v budování sítě spolupracovníků, v přenášení vzkazů a v opatrování zpravodajských informací o vojenské, hospodářské a politické situaci v ČSR. S úkoly byl řídicím důstojníkem, exulantem Josefem Němečkem z Veselí u Přelouče, vysílán do Prahy, Plzně i jinam. Státní hranici překonával v jižních Čechách v prostoru Zvonková – Kyselov – Růžový Vrch (U Korandy). Těžiště jeho činnosti spočívalo na Českokrumlovsku, kde si z některých přátel i příbuzných vytvořil síť spolupracovníků – švagr František Velát, bratr Jaroslav Král, Josef

Kučera, Jan Hošek nebo Vojtěch Řihout a jiní. Pomáhali mu především jako spojky při doručování vzkazů a díky nim byl Jan Král schopen plnit více úkolů současně. K jeho nejdůležitějším úkolům patřilo umístit v Československu u vhodné osoby vysílačku. Zabýval se také převody československých občanů přes státní hranici na Západ.

Josef Krnínský z Holkova u Velešína vydával a po jižních Čechách rozšiřoval spolu s přáteli Františkem Nárovcem a Františkem Ondráškem v letech 1950 a 1951 protikomunistické letáky. Později přemýšlel o odchodu na Západ. V září 1952 se prostřednictvím Vojtěcha Řihouta seznámil s Janem Králem, který hledal vhodnou osobu pro převzetí vysílačky. Krnínský, jenž se mu při hledání snažil pomoci, vysílačku převzal sám a byl Králem zaškolen v listopadu 1952. Vysílačka měla přijít ke slovu během očekávaného válečného konfliktu – její pomocí měl posílat zpravodajské informace o přesunech, soustředění nebo síle komunistických armád. Do vypuknutí války bylo jeho úkolem udržovat vysílačkou jednou za měsíc spojení s centrálou v Baden-Badenu. Spojení navazoval z různých míst. Obracel se přitom na některé své přátele, z nichž někteří mu umožnili navázat spojení ze svých bytů – Miroslav Ryneš, František Nárovec či jeho strýc Stanislav Krnínský.

Hlavní část výstavy *Českokrumlovsko ve třetím odboji* sestává z medailonků jednotlivých osobností. Mimo Josefa Zenáhlíka, Jana Krále a Josefa Krnínského se jedná o dalších 11 postav. Výstava se dále věnuje tématům, jako je Státní bezpečnost v jižních Čechách, Pohraniční stráž, smysl vysílaček Josefa Zenáhlíka a Josefa Krnínského, způsob odhalení Josefa Zenáhlíka (Akce „Doktor“) a Josefa Krnínského (Akce „Úředník“), poslední zpravodajská cesta Jana Krále, soudní procesy s Josefem Zenáhlíkem (součástí je také zvukový záznam z Národního muzea, reportáž Československého rozhlasu z listopadu 1953) a Josefem Krnínským nebo problematika vězeňských táborů při uranových dolech a prezidentské amnestie.

Výstava *Českokrumlovsko ve třetím odboji* je umístěná na 38 panelech formátu 70 x 100 cm. Trojjazyčný text (česky, německy a anglicky) je na zvláštních panelech. Většina prezentovaných dokumentů a fotografií pochází z Archivu bezpečnostních složek a Národního archivu. Doplňují je archiválie ze Státního okresního archivu v Českém Krumlově a několik fotografií z Regionálního muzea v Českém Krumlově, Musea fotoateliér Seidel v Českém Krumlově či z Böhmerwaldbund Oberösterreich v Linci. Velmi zajímavá je fotografie z Musea fotoateliér Seidel pocházející z konce roku 1946. Jedná se o skupinovou fotografii ze svatby Františka Veláta se sestrou Jana Krále Marií. Je na ní vidět řada protagonistů příběhu včetně budoucího kurýra Jana Krále.

Součástí výstavy jsou také trojrozměrné předměty. Na výstavu je zapůjčily Muzeum Policie ČR, Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR, Národní technické muzeum v Praze a soukromí sběratelé Jan Ciglbauer a Mgr. Petr Kozel. Vztahují se k činnosti kurýrů (makety mrtvých schránek, buzola, gumové rukavice a kleště k překonávání trojstěnného drátěného zátarasu), Pohraniční strážce (betonová mina umísťovaná mezi trojstěnný drátěný zátaras, skládací přenosné mikrotelefonní „pojítko“, model trojstěnného drátěného zátarasu s vodiči s vysokým napětím EZOH, figurína v uniformě příslušníka pohraniční strážce apod.), k československému vězeňství padesátých let 20. století (figuríny v originálním vězeňském mundúru

a v uniformě příslušníka Správy nápravných zařízení apod.) a je mezi nimi i operativní (zpravodajská) technika používaná Státní bezpečností v padesátých letech 20. století (zaměřovač ilegálních radiostanic „Pospíšil“, aktovka s fotoaparátem Mikroma k tajnému fotografování, dynamický mikrofon používaný k odposlechům, miniaturní drátofon Minifon P 55 s mikrofonem umístěným v imitaci švýcarských hodinek nebo drátofon Webster Chicago). Ve výstavě je umístěna také radiostanice používaná Josefem Zenáhlíkem a Josefem Krnínským (britská radiostanice 3 mk II po válce upravená a vyráběná firmou Telefunken) v originálním kufříku.

◆ Jiří Řezníček